

4. Панченко І., Банунеко О. Експериментально-дослідницька діяльність дітей. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2012. № 11. С. 22 – 28.

5. Плохій З. П. Виховання екологічної культури дошкільників. К.: Редакція журналу «Дошкільне виховання», 2002. 173 с.

*Древецька Іванна,
студентка 4 курсу спец. 012 «Дошкільна освіта»
Науковий керівник – к. пед. н., доц. Лілія Мельничук,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені акад. С. Дем'янука»*

ДИДАКТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИПЛІКАЦІЙНИХ ФІЛЬМІВ У НАВЧАННІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЕЛЕМЕНТАРНИХ МАТЕМАТИЧНИХ УЯВЛЕНЬ

Актуальною проблемою оновлення системи математичного розвитку дошкільників є конструювання нетрадиційного змісту, форм і методів навчання й виховання, що забезпечують розвиток у кожної дитини пізнавальних здібностей і особистісних якостей. Характер і ефективність такого математичного розвитку в дошкільному віці стає фактором успішності подальшого навчання математики у закладі загальної середньої освіти.

Актуальність проблеми також полягає у зростаючій потребі пошуку інноваційних підходів до формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку. У сучасних умовах інформаційного суспільства діти з ранніх років перебувають у середовищі, насиченому візуальними й мультимедійними засобами, що зумовлює необхідність використання цих ресурсів у навчально-виховному процесі. Мультфільми як один із найбільш доступних і привабливих для дитини видів візуального контенту мають значний потенціал у засвоєнні елементарних математичних понять, оскільки поєднують яскраві образи, динаміку сюжету та емоційне забарвлення, що сприяє розвитку пізнавальної активності й формуванню позитивної мотивації до навчання.

Проблема використання мультимедійних засобів, зокрема мультфільмів, у процесі навчання дітей дошкільного віку привертала увагу багатьох вітчизняних науковців. Питання формування елементарних математичних уявлень у дошкільників досліджували Л. Артемова, Н. Лисенко, О. Федій, які акцентували увагу на важливості інтегрованих підходів і використання ігрових форм. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у дошкільній освіті розглядали О. Савченко, Н. Бібік, Л. Коваль, підкреслюючи роль візуалізації у підвищенні ефективності навчання. Окремі аспекти застосування мультфільмів у навчально-виховному процесі були предметом досліджень сучасних педагогів і психологів (І. Бех, Т. Піроженко), які зазначали, що мультимедійний контент може виступати потужним дидактичним засобом за умови його методично обґрунтованого використання.

Дидактичні особливості використання мультиплікаційних фільмів у навчанні дітей старшого дошкільного віку елементарних математичних уявлень зумовлені поєднанням яскравого візуального ряду, доступного сюжету та дидактичного навантаження, що сприяє формуванню інтересу до пізнавальної діяльності. У старшому дошкільному віці діти активно розвивають логічне мислення, здатність до узагальнення та класифікації, а також виявляють готовність до оволодіння початковими математичними знаннями. Мультиплікаційний фільм у такому контексті виступає не лише засобом розваги, але й дидактичним ресурсом, який за умови педагогічно виваженого використання забезпечує формування понять про кількість, форму, величину, орієнтування у просторі й часі.

Належне використання мультиплікаційних фільмів у навчанні дітей старшого дошкільного віку елементарних математичних уявлень ґрунтується на поєднанні наочно-образної опори, ігрового сюжету та цілеспрямованої дидактичної побудови матеріалу. У межах Базового компонента дошкільної освіти (редакція 2021 р.) логіко-математичний розвиток визначено як ключовий результат освітньої лінії «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі», що передбачає оволодіння дітьми відношеннями кількості, величини, простору і часу, уміннями класифікувати, серіювати,

встановлювати причинно-наслідкові зв'язки та використовувати знаково-символічні засоби для розв'язання пізнавальних задач. Анімація як мультимодальний засіб навчання відповідає цим вимогам завдяки єдності зорових, слухових і вербальних стимулів, що, за умови педагогічного дизайну, знижує надмірне когнітивне навантаження, підтримує розподіл уваги та сприяє формуванню стійких уявлень і практичних дій лічби, порівняння, упорядкування та моделювання. Положення БКДО та чинних комплексних програм («Я у світі», «Українське дошкілля» тощо) прямо орієнтують педагога на компетентнісний підхід, інтеграцію ігрових і проблемно-пошукових методів, що органічно поєднується з дидактичним потенціалом коротких навчальних анімаційних епізодів [5].

Вітчизняна наукова традиція розглядає використання медіаресурсів, зокрема мультфільмів, як компонент сучасного розвивального середовища дошкілля. Психолого-педагогічні засади активної пізнавальної діяльності у грі й унаочненому моделюванні викладені у працях Т. Піроженко, де підкреслюється роль ігрових форм у становленні довільності, мисленневих операцій та соціально-комунікативних умінь дошкільника; ці положення безпосередньо підсилюють ефект від перегляду навчальної анімації, якщо вона вбудована у гру та комунікацію. Методичні й медіадидактичні підходи до використання мультфільмів у дошкільній освіті обґрунтовує К. Кругій, акцентуючи на необхідності чіткого визначення дидактичної мети, активізації мовленневих і когнітивних дій дитини під час перегляду та постпереглядової рефлексії. Для власне формування елементарних математичних уявлень важливими є напрацювання з методики ФЕМУ (формування елементарних математичних уявлень), де систематизовано принципи добору наочності, послідовність ознайомлення з кількістю, формою, величиною та просторовими відношеннями; ці принципи корелюють із використанням анімацій як керованої наочності [3, с. 85].

Дидактичні особливості застосування мультфільмів у математичному розвитку старших дошкільників полягають, по-перше, у цільовій селекції контенту за математичним змістом і

когнітивною складністю: фрагменти, де герої лічать предмети в межах 10, порівнюють множини за кількістю й утворюють рівності/нерівності; епізоди, сюжет яких побудований на впізнаванні та трансформації геометричних фігур; ситуації орієнтування у просторі та часі. По-друге, у структурі заняття анімація виконує роль «ядерної» наочності та емоційного «пускового механізму»: перед переглядом педагог активізує життєвий досвід дітей коротким проблемним запитанням, під час перегляду організовує спільні дії (усна лічба в хороводі, «ловимо» фігуру на екрані, пояснюємо хід міркування героя), після – переводить екранні образи в маніпулятивні й графічні дії (рахункові палички, блоки Дьенеша, палички Кюїзенера, конструювання з LEGO чи паперу), забезпечуючи перенос від сприйняття до дії. По-третє, важливою є регуляція темпу і тривалості: оптимальними для старших дошкільників є 3–7-хвилинні сюжети з однією домінантною дидактичною лінією; довші перегляди розбиваються на смислові паузи з мікротестами та руханками для підтримання уваги. Такі підходи відповідають методичним рекомендаціям МОН щодо організації освітнього процесу в ЗДО у 2024/2025 н. р., де підкреслено пріоритет розвитку базових когнітивних компетентностей і гнучких траєкторій навчання з урахуванням умов сьогодення [4, с. 188].

До рекомендованих вітчизняних анімаційних ресурсів, безпосередньо релевантних логіко-математичному розвитку, належать цикли «Дитячий садок онлайн НУМО» (спільний проєкт МОН України та UNICEF), у випусках якого системно подаються завдання з лічби, складу числа, геометричних фігур і просторових відношень; зокрема, випуски, присвячені фігурам і «цікавій математиці», демонструють модель поступового ускладнення дій: від сприйняття образу – до класифікації і словесного обґрунтування вибору. Освітній телеканал «ПЛЮСПЛЮС» підтримує україномовні пізнавальні формати для дошкільнят; у практиці педагогів довели ефективність використання математично орієнтованих короткометражних роликів цього мовника під час формування елементарних математичних уявлень. До корисних україномовних добірок належать також анімаційні плейлисти

«Вередулька TV» («Вчимо цифри», «Геометричні фігури»), а також тематичні ролики каналів на кшталт «Янко Гортало», що подають матеріал у формі простих сюжетних історій з озвученою лічбою та впізнаванням форм; ці ресурси, за умови попереднього педагогічного відбору, можуть виконувати функцію варіативної наочності і тематичних «мозкових розминок» [2, с. 115].

Методика роботи з мультиплікаційними фільмами у навчанні математики дітей старшого дошкільного віку передбачає кілька послідовних етапів. На підготовчому етапі педагог визначає дидактичну мету перегляду, добирає відповідний мультфільм або його фрагмент, у якому сюжетно закладено математичне завдання (наприклад, лічба предметів, порівняння за розміром, розпізнавання геометричних фігур). Під час перегляду педагог організовує активне сприйняття: ставить дітям запитання, спонукає їх рахувати разом із героями, знаходити закономірності чи помилки. Це дозволяє уникнути пасивного засвоєння інформації та перетворює перегляд на інтерактивну діяльність.

Після перегляду важливим є етап закріплення матеріалу, що реалізується через ігрові вправи, малювання, моделювання ситуацій, запропонованих у мультфільмі. Наприклад, після перегляду сюжету, де персонажі збирають предмети і порівнюють їх кількість, дітям пропонують аналогічне завдання з іграшками або картками. Ефективним прийомом є й відтворення дітьми певних епізодів мультфільму через драматизацію або конструювання, де математичні дії інтегруються у творчу діяльність.

Методика роботи з анімаційними матеріалами вибудовується як трискладова технологія «передперегляд – перегляд – післяперегляд» із вбудованим оцінюванням. На етапі передперегляду встановлюється навчальна задача та критерії успіху, відбувається актуалізація опорних знань через мікроігри («Знайди сусідів числа», «Що зайве?»), визначаються сигнали реагування під час перегляду («плесни – коли почувеш «круг», «покажи три пальчики – коли побачиш три предмети»), а також розподіляються малі ролі спостерігачів (хтось «ловить» фігури, хтось – порівняння «більше/менше»). Під час перегляду педагог керує увагою дітей за допомогою пауз і фокус-запитань («Чому це трикутник? Які в нього

сторони?»; «Як герой дізнався, що предметів порівну?»), стимулює словесне пояснення ходу дій, короткі рухові вставки й колективну лічбу, уникаючи пасивного перегляду.

На післяпереглядovому етапі обов'язковим є перенесення екраних образів у дію: діти «домальовують» фігурам відсутні ознаки, добудовують композиції з паличок і блоків, виконують вправи на серіацію за величиною й завдання на встановлення відповідностей «цифра – кількість – схема». Для закріплення вводяться сюжетно-рольові міні-квести («Архітектори міста фігур», «Крамниця чисел»), де математичні операції вмотивовано сюжетом. Оцінювання здійснюється у форматі спостережних карт та «швидких чеків» (показ картки-символу, відбір потрібної фігури, самопояснення), що узгоджується з компетентнісним підходом БКДО [1].

Таким чином, використання мультиплікаційних фільмів у процесі формування математичних уявлень у старших дошкільників характеризується інтеграцією навчальної та ігрової діяльності, створенням позитивного емоційного фону, зростанням пізнавальної активності дітей. Дидактична цінність цього методу полягає у забезпеченні доступності й наочності математичного матеріалу, формуванні мотивації до навчання, розвитку логічного мислення та уяви.

На завершення підкреслимо, що мультиплікаційні фільми у навчанні елементарних математичних уявлень виконують роль не «самодостатнього уроку», а високоефективної дидактичної опори в системі ігрової, дослідницької та комунікативної діяльності. Їхній потенціал реалізується у поєднанні з методичною логікою ФЕМУ, компетентнісними орієнтирами БКДО та науково обґрунтованими психолого-педагогічними підходами до розвитку дошкільника, сформульованими українськими дослідниками. За такого підходу анімація стає засобом формування не лише лічби й впізнавання форм, а й ранніх елементів доведення, обґрунтування вибору, планування дії та співпраці в групі - тобто тих універсальних навичок, що забезпечують готовність дитини до навчання в Новій українській школі.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти (державний стандарт дошкільної освіти) : нова редакція / наук. кер. Т.О. Піроженко; авт. кол.: О.М. Байєр, О.К. Безсонова, Н.В. Гавриш та ін. Київ, 2021. 37 с. URL : <https://surl.li/zidqxd>
2. Кротенко В. І., Савош І. В. Вплив мультиплікаційних фільмів на розвиток психіки дитини. Науковий часопис НПУ імені МП Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія, 2022. (43). С. 115-123.
3. Крутій К. Л. Медіадидактичні особливості використання мультфільмів як засобу навчання мови і розвитку зв'язного мовлення дошкільників. *Наукові записки (Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка)*. 2013. № 3. С. 85-90.
4. Міненко О. О. Психологічний аналіз сучасної мультиплікаційної продукції та її вплив на психічний розвиток дитини. *Збірник наукових праць «Проблеми сучасної психології»*, 2023. № 41, С. 188-205.
5. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» (нова редакція). У 2 ч. Ч. II. Від трьох до шести (семи) років / Аксьонова О. П., Аніщук А. М., Артемова Л. В. [та ін.] ; наук. кер. О. Л. Кононко. Київ : ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2014. 452 с. URL : <https://surl.cc/yxrmprn> __ (дата звернення 15.07.2025).

Деревецька Марія,

Здобувачка магістратури 2 р.н.

спец. 012 «Дошкільна освіта»

Науковий керівник – к. пед. н., доц. Лілія Мельничук,

ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний

університет імені акад. С. Дем'янука»

ДИДАКТИЧНІ ІГРИ ЯК ЗАСІБ ОЗНАЙОМЛЕННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ПРАВИЛАМИ ПОВЕДІНКИ У СУСПІЛЬСТВІ

Соціалізація дитини, її адаптація до умов суспільного життя та формування елементарних норм поведінки набувають особливого значення у зв'язку зі змінами соціокультурного середовища,